

Inhoud

Lijst met afkortingen	13
Voorwoord	15
Inleiding	17
DEEL 1	
TRENDS IN CIJFERS OVER ILLEGALE DRUGS IN VLAANDEREN/BELGIË 1997-2007	19
HOOFDSTUK 1 – ILLEGALE DRUGS. SITUERING EN DEFINIËRING	21
1.1 Wat zijn illegale drugs?	21
1.1.1 Wat zijn drugs?	21
1.1.2 Soorten drugs	21
1.1.3 Illegale drugs	22
1.2 Problematisch gebruik, misbruik en afhankelijkheid	23
1.3 Methodes om druggebruik in te schatten en gebruikte terminologie	27
1.4 Ontstaan en continuering van (problematisch) druggebruik.	
Beschermdende en risicofactoren	31
1.4.1 Wat zijn beschermdende en risicofactoren?	31
1.4.2 Risicofactoren in de omgeving	33
1.4.3 Individuele risicofactoren	34
1.4.4 Productgebonden risicofactoren	35
1.4.5 Beschermdende factoren	36
1.5 Maatschappelijke kost van het gebruik van illegale drugs	36
1.6 Samengevat	40
HOOFDSTUK 2 – CANNABIS	43
2.1 Cannabisgebruik door de algemene bevolking	43
2.2 Cannabisgebruik door jongeren	47
2.2.1 Cannabisgebruik bij scholieren	47
2.2.1.1 VAD-leerlingenbevraging	47
2.2.1.2 HBSC-studie	52
2.2.1.3 ESPAD-studie	56

2.2.1.4	Trends in cannabisgebruik bij scholieren	58
2.2.2	Cannabisgebruik door studenten in het hoger onderwijs	60
2.3	Cannabisgebruik door specifieke groepen	62
2.3.1	Cannabisgebruik in het uitgaansleven	62
2.3.2	Cannabisgebruik door gedetineerden	65
2.3.3	Cannabisgebruik door ervaren cannabisgebruikers	65
2.3.4	Cannabisgebruik door ervaren cocaïnegebruikers	68
2.4	Cannabis gecombineerd met ...	68
2.4.1	Combigebruik door scholieren	69
2.4.2	Combigebruik door uitgaanders	69
2.4.3	Combigebruik door ervaren cannabisgebruikers	70
2.4.4	Combigebruik door ervaren cocaïnegebruikers	71
2.5	Europese vergelijking cannabisgebruik	71
2.6	Gevolgen van cannabisgebruik	74
2.6.1	Problematisch gebruik	74
2.6.1.1	Problematisch gebruik van cannabis door scholieren	74
2.6.1.2	Problematisch gebruik van cannabis door studenten in het hoger onderwijs	75
2.6.1.3	Problematisch gebruik van cannabis door ervaren cannabisgebruikers	76
2.6.2	Effecten van cannabisgebruik op de gezondheid	76
2.6.2.1	Morbiditeit	78
2.6.2.2	Sterfte door cannabisgebruik	79
2.6.3	Invloed van cannabisgebruik op werk, school en relaties	80
2.6.4	Rijden onder invloed van cannabis	81
2.6.5	Verkeers- en andere ongevallen onder invloed van cannabis	87
2.6.6	Cannabisgerelateerde criminaliteit	89
2.6.6.1	Misdrijven in verband met cannabis geverbaliseerd door de politiediensten	90
2.6.6.2	Cannabisgebruikers geregistreerd door de parketten	92
2.6.6.3	Instream van drugsmisdrijven bij de jeugdparketten	96
2.6.6.4	Veroordelingen voor drugsmisdrijven	97
2.6.6.5	Alternatieve maatregelen en sancties voor druggebruikers	98
2.6.6.6	Zelfgerapporteerde criminaliteit	99
2.7	Aanbod van cannabis	99
2.7.1	Beschikbaarheid van cannabis	99
2.7.1.1	Hoe (gemakkelijk) komt men aan cannabis?	100
2.7.1.2	Belgische coffeeshopbezoekers in Terneuzen	101
2.7.2	Inbeslagnames van cannabis	103
2.7.3	Prijs van cannabis	104
2.7.4	Productie van cannabis	105
2.7.5	Sterkte van cannabis	108
2.8	Trends in cijfers over cannabis 1997-2007	109

HOOFDSTUK 3 – COCAÏNE	117
3.1 Cocaïnegebruik door de algemene bevolking	117
3.2 Cocaïnegebruik door jongeren	117
3.2.1 Cocaïnegebruik door scholieren	117
3.2.1.1 VAD-leerlingenbevraging	118
3.2.1.2 HBSC-studie	120
3.2.1.3 ESPAD-studie	122
3.2.1.4 Trends in cocaïnegebruik door scholieren	123
3.2.2 Cocaïnegebruik door studenten in het hoger onderwijs	124
3.3 Cocaïnegebruik door specifieke groepen	125
3.3.1 Cocaïnegebruik in het uitgaansleven	125
3.3.2 Cocaïnegebruik door gedetineerden	127
3.3.3 Cocaïnegebruik door ervaren cannabisgebruikers en cannabistelers	128
3.3.4 Cocaïnegebruik door ervaren cocaïnegebruikers	128
3.3.5 Cocaïnegebruik door gebruikers spuitenruil	132
3.4 Cocaïne gecombineerd met ...	133
3.4.1 Combigebruik door uitgaanders	133
3.4.2 Combigebruik door ervaren cannabisgebruikers	133
3.4.3 Combigebruik door ervaren cocaïnegebruikers	133
3.5 Europese vergelijking van cocaïnegebruik	133
3.6 Gevolgen van cocaïnegebruik	135
3.6.1 Problematisch gebruik van cocaïne	135
3.6.2 Effecten van cocaïnegebruik op de gezondheid	136
3.6.2.1 Morbiditeit	137
3.6.2.2 Sterfte door cocaïnegebruik	137
3.6.3 Invloed van cocaïne op het werk en op relaties	138
3.6.4 Rijden onder invloed van cocaïne	138
3.6.5 Verkeers- en andere ongevallen onder invloed van cocaïne	139
3.6.6 Cocaïnegerelateerde criminaliteit	140
3.6.6.1 Misdrijven in verband met cocaïne geverbaliseerd door de politiediensten	140
3.6.6.2 Cocaïnegebruikers geregistreerd door de parketten	141
3.6.6.3 Alternatieve maatregelen en sancties voor druggebruikers	144
3.6.6.4 Zelfgerapporteerde criminaliteit	144
3.7 Aanbod van cocaïne	144
3.7.1 Beschikbaarheid van cocaïne	144
3.7.2 Inbeslagnames van cocaïne	145
3.7.3 Prijs van cocaïne	146
3.7.4 Zuiverheid van cocaïne	146
3.7.5 Cocaïne in afvalwater	147
3.8 Trends in cijfers over cocaïne 1997-2007	148

HOOFDSTUK 4 – OPIATEN (HEROÏNE, METHADON)	153
4.1 Gebruik van opiaten door de algemene bevolking	153
4.2 Gebruik van opiaten door jongeren	153
4.2.1 Gebruik van opiaten door scholieren	153
4.2.1.1 VAD-leerlingenbevraging	154
4.2.1.2 HBSC-studie	155
4.2.1.3 ESPAD-studie	157
4.2.1.4 Trends in heroïnegebruik door scholieren	158
4.2.2 Gebruik van opiaten door studenten in het hoger onderwijs	160
4.3 Gebruik specifieke groepen	160
4.3.1 Gebruik van opiaten in het uitgaansleven	160
4.3.2 Gebruik van opiaten door gedetineerden	160
4.3.3 Gebruik van opiaten door ervaren cannabisgebruikers en cannabistelers	161
4.3.4 Gebruik van opiaten door ervaren cocaïnegebruikers	161
4.4 Opiaten gecombineerd met ...	161
4.5 Europese vergelijking van opiaatgebruik	161
4.6 Gevolgen van opiaatgebruik	162
4.6.1 Effecten van opiaatgebruik op de gezondheid	162
4.6.1.1 Morbiditeit	164
4.6.1.1.1 HIV	164
4.6.1.1.2 Hepatitis en TBC	170
4.6.1.2 Sterfte door opiaatgebruik	173
4.6.2 Rijden onder invloed van opiaten	174
4.6.3 Verkeers- en andere ongevallen onder invloed van opiaten	174
4.6.4 Opiaatgerelateerde criminaliteit	175
4.6.4.1 Misdrijven in verband met heroïne geverbaliseerd door de politiediensten	175
4.6.4.2 Heroïnegebruikers geregistreerd door de parketten	176
4.6.4.3 Alternatieve maatregelen en sancties voor druggebruikers	178
4.6.4.4 Zelfgerapporteerde criminaliteit	178
4.7 Aanbod van opiaten	179
4.7.1 Beschikbaarheid van opiaten	179
4.7.2 Inbeslagnames van opiaten	179
4.7.3 Prijs van opiaten	180
4.7.4 Zuiverheid van opiaten	180
4.8 Trends in cijfers over opiaten 1997-2007	181
 HOOFDSTUK 5 – XTC, AMFETAMINES	 187
5.1 Gebruik van XTC, amfetamines door de algemene bevolking	187
5.2 Gebruik van XTC, amfetamines door jongeren	188
5.2.1 Gebruik van XTC, amfetamines door scholieren	188

5.2.1.1	VAD-leerlingenbevraging	188
5.2.1.2	HBSC-studie	191
5.2.1.3	ESPAD-studie	194
5.2.1.4	Trends in gebruik van XTC, amfetamines door scholieren	196
5.2.2	Gebruik van XTC, amfetamines door studenten in het hoger onderwijs	198
5.3	Gebruik specifieke groepen	199
5.3.1	Gebruik van XTC, amfetamines in het uitgaansleven	199
5.3.2	Gebruik van XTC, amfetamines door gedetineerden	202
5.3.3	Gebruik van XTC, amfetamines door ervaren cannabisgebruikers en cannabistelers	202
5.3.4	Gebruik van XTC, amfetamines door ervaren cocaïnegebruikers	203
5.4	XTC, amfetamines gecombineerd met ...	203
5.5	Europese vergelijking van gebruik XTC, amfetamines	204
5.6	Gevolgen van gebruik van XTC, amfetamines	205
5.6.1	Problematisch gebruik van XTC, amfetamines	205
5.6.2	Gevolgen van het gebruik van XTC en amfetamines voor de gezondheid	206
5.6.2.1	Morbiditeit	207
5.6.2.2	Sterfte door gebruik van XTC en amfetamines	208
5.6.3	Rijden onder invloed van XTC en amfetamines	208
5.6.4	Verkeers- en andere ongevallen onder invloed van XTC en amfetamines	209
5.6.5	Criminaliteit gerelateerd aan gebruik van XTC en amfetamines	210
5.6.5.1	Misdrijven in verband met XTC, amfetamines geverbaliseerd door de politiediensten	210
5.6.5.2	Gebruikers van XTC en amfetamines geregistreerd door de parketten	211
5.6.5.3	Alternatieve maatregelen en sancties voor druggebruikers	214
5.7	Aanbod van XTC en amfetamines	214
5.7.1	Beschikbaarheid van XTC en amfetamines	214
5.7.2	Inbeslagnames van XTC en amfetamines	215
5.7.3	Prijs van XTC en amfetamines	215
5.7.4	Zuiverheid van XTC en amfetamines	216
5.8	Trends in cijfers over XTC en amfetamines 1997-2007	217
HOOFDSTUK 6 – ANDERE MIDDELEN (TRIPMIDDELEN, GHB, KETAMINE)		223
6.1	Gebruik van andere middelen door de algemene bevolking	224
6.2	Gebruik van andere middelen door jongeren	224
6.2.1	Gebruik van andere middelen door scholieren	224
6.2.1.1	VAD-leerlingenbevraging	224

6.2.1.2	HBSC-studie	227
6.2.1.3	ESPAD-studie	229
6.2.1.4	Trends in gebruik van andere middelen door scholieren	230
6.2.2	Gebruik van andere middelen door studenten in het hoger onderwijs	232
6.3	Gebruik specifieke groepen	232
6.3.1	Gebruik van andere middelen in het uitgaansleven	232
6.3.2	Gebruik van andere middelen door gedetineerden	232
6.3.3	Gebruik van andere middelen door ervaren cannabisgebruikers en cannabistellers	233
6.3.4	Gebruik van andere middelen door ervaren cocaïnegebruikers	233
6.4	Andere middelen gecombineerd met ...	233
6.5	Europese vergelijking van gebruik andere middelen	234
6.6	Gevolgen van gebruik van andere middelen	235
6.6.1	Problematisch gebruik van andere middelen	235
6.6.2	Effecten van het gebruik van andere middelen op de gezondheid	235
6.6.2.1	Morbiditeit	236
6.6.2.2	Sterfte door gebruik van andere middelen	236
6.6.3	Rijden onder invloed van andere middelen	236
6.6.4	Verkeers- en andere ongevallen onder invloed van andere middelen	237
6.6.5	Criminaliteit gerelateerd aan gebruik van andere middelen	237
6.6.5.1	Misdrijven in verband met andere middelen geverbaliseerd door de politiediensten	237
6.6.5.2	Gebruikers van andere middelen geregistreerd door de parketten	238
6.6.5.3	Alternatieve maatregelen en sancties voor druggebruikers	239
6.7	Aanbod van andere middelen	239
6.7.1	Beschikbaarheid van andere middelen	239
6.7.2	Inbeslagnames van andere middelen	240
6.7.3	Prijs van andere middelen	240
6.8	Trends in cijfers over andere middelen 1997-2007	241
HOOFDSTUK 7 - HULPVRAAG. PROFIEL VAN CLIËNTEN IN BEHANDELING		245
7.1	Vragen over illegale drugs bij De DrugLijn	247
7.2	Oproepen over blootstelling aan illegale drugs bij het Antigifcentrum	251
7.3	Behandeling door de huisarts	254
7.4	Cliënten die illegale drugs gebruiken in de Centra Algemeen Welzijnswerk	254
7.5	Ambulante behandeling voor gebruik van illegale middelen in Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg	259

7.6	Opnames in ziekenhuizen omwille van gebruik illegale middelen	263
7.6.1	Opnames op de spoedgevallendienst van het universitair ziekenhuis van Gent	264
7.6.2	Opnames in algemene ziekenhuizen via de spoedopnamedienst	265
7.6.3	Opnames in algemene ziekenhuizen omwille van illegaledruggebruik	269
7.6.4	Psychiatrische opnames omwille van illegaledruggebruik	274
7.7	Behandelingen in gespecialiseerde revalidatiecentra voor drugverslaafden erkend door het RIZIV	279
7.8	Profiel van de gebruikers van het initiatief spuitenruil	284
7.9	Substitutiebehandeling	288
7.9.1	Verstrekking van substitutiemiddelen door apothekers	288
7.9.2	Nationale registratie substitutiebehandeling (NRSB)	290
7.10	Trends in de hulpvraag 1997-2007	294

HOOFDSTUK 8 – TRENDS IN CIJFERS OVER ILLEGALE DRUGS 1997-2007. SAMENVATTING EN LACUNES	301
---	-----

DEEL 2

FEITEN ACHTER DE CIJFERS	317
---------------------------------	-----

HOOFDSTUK 9 – HOE SCHADELIJK IS CANNABIS?	319
---	-----

HOOFDSTUK 10 – RECREATIEF DRUGGEBRUIK IN HET UITGAANSLEVEN	327
--	-----

HOOFDSTUK 11 – HARM REDUCTION BIJ PROBLEMATISCH DRUGGEBRUIK	341
---	-----

HOOFDSTUK 12 – DRUGHULPVERLENING EN JUSTITIE: SAMENWERKEN KAN!	353
--	-----

Literatuur	363
------------	-----

BIJLAGEN	375
----------	-----

Bijlage 1 Selecties voor druggerelateerde sterfte op basis van ICD-10 codes	375
---	-----

Bijlage 2 Consumptieprijsindex 1997-2007	376
--	-----

Bijlage 3 Druggerelateerde diagnoses in de minimale klinische gegevens: selectie van ICD 9 codes	376
---	-----

Bijlage 4 Tabellen over alle illegale middelen	377
--	-----